

chrześcijańskim, nie tylko z Europy, ale także z innych kontynentów. Można śmiało powiedzieć, że polscy patrolodzy w konfrontacji z kolegami z innych krajów wcale nie są gorsi, a nawet mają więcej do powiedzenia na wielu płaszczyznach. Warto podkreślić jest również to, że dano możliwość wystąpienia młodym badaczom, którzy bardzo dobrze zaprezentowali się w swych prelekcjach. Tego rodzaju konferencje trzeba więc kontynuować w przyszłości.

Józef Figiel SDS – Lublin, KUL

13. CHRZEST POLSKI A KONWERSJA INNYCH NARODÓW (Warszawa, UKSW, 11-12 V 2016)

W dniach 11-12 V 2016 r. na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie odbyło się **symposium naukowe na temat chrztu Polski w świetle konwersji innych narodów**. Przy organizacji tego wydarzenia współpracowały trzy jednostki wydziałowe: Katedra Teologii Patrystycznej, Katedra Historii Kościoła i Katedra Misjologii. Inspiracją do podjęcia takiego tematu była obchodzona w tym roku 1050. rocznica chrztu księcia Polan Mieszka I, który tym doniosłym aktem wpłynął wydatnie na bieg historii i dalsze losy naszej ojczyzny, jak to podkreślił w słowie otwierającym symposium Dziekan Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr hab. Piotr Tomasik. Witając prelegentów przybyłych z wielu ośrodków naukowych w kraju oraz uczestników symposium zauważył, że ma ono na celu ukazanie szerszej panoramy chrystianizacji.

Pierwszy dzień symposium poświęcony był zasadniczo problematyce konwersji starożytnych narodów. Wykład inauguracyjny jednak, wygłoszony przez ks. prof. UKSW dr hab. Józefa Łupińskiego, miał na celu zaprezentowanie aktualnego stanu badań nad chrztem Mieszka I. Prelegent przedstawił zarówno najważniejsze fakty związane z tym wydarzeniem, jak również kilka hipotez dotyczących daty i miejsca chrztu. Najwięcej dyskusji wywołała próba odpowiedzi na pytanie na ile akt ten był motywowany religijnie, a na ile był owocem kalkulacji politycznych piastowskiego władcy.

Swoistą kontynuacją tego zagadnienia było wystąpienie ks. prof. Antoniego Żurka (WT UPJPII) zatytułowane: *Motywy polityczne a religijne w konwersji królów*. Swoją refleksję oparł on na dwóch najwcześniejszych przykładach chrztu władców w IV w., a mianowicie Tiridatesa III w Armenii i Konstantyna Wielkiego w Cesarstwie Rzymskim. Prelegent podkreślił, że tytuł referatu jest umyślnie prowokujący, gdyż dotarcie do wewnętrznych motywów aktu jakim był chrzest suwerena jest metodologicznie niemożliwe. Można badać wprawdzie pewne fakty, np. skutki takiej decyzji w życiu jednostki, narodu czy państwa (zmiany prawne, rozwój architektury i sztuki sakralnej, dynamika chrystianizacji i słabnięcie kultów pogańskich), jednak nawet one dotyczą jedynie zewnętrznych aspektów decyzji. Ponadto, jak zauważył ks. prof. Żurek, opisy relacjonujące chrzest królów stanowią już zwykle pewną interpretację tych wydarzeń, przychylną rządzącym.

Punktem wyjścia refleksji dwóch kolejnych prelegentów był chrzest Chlodwiga I, króla Franków (przełom V/VI w.). Ks. prof. UAM dr hab. Bogdan Czyżewski podjął próbę wieloaspektowego zestawienia tego wydarzenia z chrztem władcy Polan. W tym celu przedstawił tło polityczno-religijne epoki, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych wydarzeń z życia frankijskiego władcy. Prelegent dokonał też

analizy najwcześniejszych źródeł, zwłaszcza opisu pozostawionego przez Grzegorza z Tours. Zwrócił uwagę na literackie toposy oraz wskazał na zasadnicze podobieństwa i różnice z chrztem Mieszka I.

Ks. prof. UKSW dr hab. Józef Grzywaczewski rozwinął refleksję poprzednika ukazując znaczenia chrztu Chlodwiga I dla religii katolickiej w Galii i Europie. Przeanalizował sytuację polityczno-religijną Galii w V w., wypuklając fakt, że znaczna część społeczeństwa była już wtedy schryścianizowana (istniało wtedy ponad 100 biskupstw). Następnie ukazał w jaki sposób katolicyzm stał się siłą scalającą społeczeństwo, o czym świadczy brak wzmianek o rewoltach pogańskich w państwie Franków, które stało się wkrótce hegemonem Europy. Rozwój instytucji kościelnych i związek z Rzymem zaowocowały w kolejnych dziesięcioleciach nie tylko chrystianizacją i lacyzowaniem kraju, ale przyczyniły się waleń do jego rozwoju kulturowego, co znalazło wyraz w literaturze i szkolnictwie. Kulminacyjnym punktem rozwoju państwa Franków była koronacja Karola Wielkiego (800) Warto dodać, że jego ojciec Pepin Mały pokonał Longobardów, a zwierzchność nad ich terytorium przekazał biskupowi Rzymu, co uznaje się za początek Państwa Kościelnego (754).

Pierwsza część sesji, moderowanej przez ks. dr. Mirosława Mejznera (WT UKSW), zakończyła się żywą dyskusją, w której wybrzmiewały pytania o motywy konwersji władców oraz o historyczno-propagandowe aspekty starożytnych przekazów o tych wydarzeniach. Kuluarowa wymiana myśli kontynuowana była nawet w czasie przerwy przy słodkim ciastku i gorącej kawie.

Do prowadzenia drugiej części pierwszej sesji symposium poproszony został ks. prof. Antoni Żurek, który wykonał swoje zadanie z wielką erudycją. Pierwsza prelegentka, dr Kinga Puchała podjęła się analizy niezwykle ciekawego zagadnienia, a mianowicie roli kobiet w chrystianizacji władców. Na podstawie trzech przykładów z VI i VII w., tj.: Berty z Merowingów, żony władcy Kentu Etelberta, Eteburgi, żony króla Northumbrii Edwina i Clodsindy, żony króla Longobardów Alboina, wykazała znaczny wpływ kobiet na konwersję mężów, a pośrednio na politykę podległych im księstw. Dr Puchała zwróciła ponadto uwagę na fakt wysokich wymagań moralnych stawianych im przez autorytety kościelne. Biskupi wzywali je do modlitwy, przykładowego życia i cierpliwej ewangelizacji.

Ks. dr hab. Andrzej Uciecha (WT UŚ) zatytułował swoje wystąpienie: *Apostolstwo na dworze władców*. Przedstawił sposoby prowadzenia misji katolickich na dworach książąt, podkreślając znaczenie korzystania z darów przyrodzonych i nadprzyrodzonych przez biskupów i misjonarzy, politykę małżeńską katolickich władców, ewangelizację elit, itd. Wskazał ponadto na kluczowe założenia i toposy literatury chrześcijańskiej opisującej historię i rozwój misji oraz rolę katolickiego władcy.

Kolejny prelegent, ks. Tomasz Skibiński (WNHiS UKSW) przedstawił wpływ papieżstwa na konwersję królów na przykładzie Grzegorza Wielkiego i Longobardów. Zarysował historię zdobycia przez ten lud terenów północnej Italii, skomplikowane drogi docierania Ewangelii na dwór władcy oraz rywalizację między katolikami i arianami. Szczególną uwagę poświęcił religijnym, politycznym i dyplomatycznym zabiegom Grzegorza Wielkiego służącym rozwojowi misji wśród tzw. ludów barbarzyńskich.

Dyskusja zainspirowana trzema wystąpieniami pogłębiła zagadnienie apostołstwa wśród elit dworskich oraz rolę kobiet w ewangelizacji w tamtych czasach. Zastanawiano się także nad możliwościami zastosowania pewnych modeli w dzisiejszym kontekście kulturowo-religijnym. Po zakończeniu dyskusji rozpoczęła się

ostatnia część sympozjum, którą z podziwu godną sprawnością, moderował ks. prof. Bogdan Czyżewski.

Jako pierwszy głos zabrał ks. dr hab. Dariusz Śmierchalski-Wachocz (WT USz), który ukazał dylematy, z jakimi zmagali się władcy katoliccy w relacjach ze społecznościami pogańskimi, ich rytuałami i zwyczajami. Podkreślił, że wyrazem tego napięcia było coraz częstsze używanie przez nich siły, a nawet przemocy wobec oponentów, w tym wobec schizmatyków i heretyków. Tragicznym symbolem takich tendencji było skazanie na śmierć i stracenie w 385 r. Pryscyliana, heretyckiego biskupa Avili. Uznanie chrześcijaństwa za religię państwową doprowadziło w Cesarstwie Rzymskim, a potem Bizantyjskim do ograniczenia praw pogan i marginalizowania heretyków. Przesadne używanie siły przez władze w celach chrystianizacji i utrzymania jedności wiary było niekiedy krytykowane przez biskupów, którzy systematycznie wypracowywali teorię misji.

Wystąpienie ks. prof. UKSW dr. hab. Leona Nieściora, zatytułowane *Apostolstwo św. Wojciecha na tle poprzedników*, na powrót przeniosło uczestników sympozjum ku początkom polskiej państwowości. Prelegent zwrócił uwagę na fakt, że wielcy misjonarze ludów wywodzili się często ze środowisk monastycznych (np. święci: Patryk, Kolumban, Amand). Tak było również w przypadku Wojciecha, na którego formację wpłynęło wydatnie doświadczenie monastycyzmu italskiego.

Dyskusja, która dopełniła trzeciej części sesji, pogłębiła recepcję poruszanych w referatach zagadnień. Wystąpienie ks. dr. Mirosława Mejznera, który na bazie kilku przykładów przedstawił wpływ chrztu władcy na losy narodu, stanowiło jednocześnie podsumowanie pierwszego dnia sympozjum. Prelegent zwrócił uwagę na fakt, że pomimo wielu podobieństw w procesach ewangelizacji narodów, kontekst chrztu Mieszka I ma swoją wyraźną specyfikę i odbiega, niekiedy bardzo znacznie, od motywów przyjęcia chrześcijaństwa przez innych władców w wiekach V-VII. Ta specyfika wyraża się przede wszystkim w braku jakichkolwiek śladów ewangelizacji kraju Polan przed poł. X wieku. W tym kontekście chrzest Mieszka I nie mógł być jedynie owocem koniunkturalizmu i geniuszu politycznego władcy, ale musiał być w znacznym stopniu motywowany religijnie.

Podziękowania i krótka modlitwa, poprowadzona przez ks. prof. Leona Nieściora, zakończyły oficjalną część pierwszego dnia sympozjum. Na prelegentów czekał jeszcze smaczny obiad, który stał się okazją do dalszej wymiany myśli, podzielenia się różnymi informacjami i nakreślenia bliższych i dalszych planów współpracy polskich patrologów. Ubogaceni obradami, posileni i w dobrych nastojach wszyscy pośpiesznie powrócili do swoich domów, tym bardziej, że za tydzień wielu z nich udało się do Lublina, by uczestniczyć w Międzynarodowej Konferencji Patrystycznej zatytułowanej *Ojcowie Kościoła w polemice z herezjami*.

Drugi dzień sympozjum, przygotowany przez Katedrę Misjologii UKSW, miał na celu zaprezentowanie nowożytnych metod ewangelizacji w różnych kontekstach kulturowych. Wygłoszone zostały następujące referaty: ks. dr hab. Tomasz Szyszka (WT UKSW), *Metody ewangelizacji Nowego Świata*; ks. dr hab. Paweł Zając (WT UAM), *Metody ewangelizacji Inuitów w rejonie zatoki Hudsona 1912-1998*; ks. prof. UKSW dr hab. Wojciech Kluj, *Dyplomatyczne metody ewangelizacji Azji*; ks. prof. dr hab. Jarosław Różański (WT UKSW), *Metody ewangelizacji w Afryce na przełomie XIX i XX wieku*.